



## Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

13. september 2016\*

Eelotsusetaotlus — Liidu kodakondsus — ELTL artikkel 20 — Kolmanda riigi kodanik, kelle ülalpeetav on liidu kodanikust väikelaps — Elamisõigus liikmesriigis, mille kodanik laps on — Lapsevanema kriminaalkorras süüdimõistmine — Otsus vanema väljasaatmiseks, mille tagajärg on lapse kaudne väljasaatmine

Kohtuasjas C-304/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Upper Tribunal'i (Immigration and Asylum Chamber) (apellatsioonikohus (sisserände- ja varjupaigaküsimuste koda), Ühendkuningriik) 4. juuni 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. juunil 2014, menetluses

**Secretary of State for the Home Department**

*versus*

**CS,**

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, C. Toader, D. Šváby, F. Biltgen ja C. Lycourgos, kohtunikud A. Rosas (ettekandja), E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Safjan, M. Berger, A. Prechal ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- CS, esindajad: R. Husain, *QC*, *barrister* L. Dubinsky ja *barrister* P. Tridimas, kelle on volitanud *solicitor* D. Furner,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: M. Holt ja J. Beeko, keda abistas *barrister* D. Blundell,
- Taani valitsus, esindajad: C. Thorning ja M. Wolff,
- Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas ja R. Coesme,
- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, K. Pawłowska ja M. Pawlicka,

\* Kohtumenetluse keel: inglise.

— Euroopa Komisjon, esindajad: I. Martínez del Peral, C. Tufvesson ja M. Wilderspin,  
olles 4. veebruari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,  
on teinud järgmise

### otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 20 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud CS-i – kolmanda riigi kodanik ja liidu kodanikust väikelapse ema, kelle laps on seni elanud liikmesriigis, mille kodanik ta on – ja Secretary of State for the Home Department'i (Ühendkuningriigi siseminister) vahelises kohtuvaidluses CS-i nimetatud liikmesriigi territooriumilt kolmandasse riiki väljasaatmise otsuse üle põhjusel, et teda on varem kriminaalkorras karistatud.

### Õiguslik raamistik

#### *Liidu õigus*

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46; parandused ELT 2004, L 229, lk 35 ja ELT 2005, L 197, lk 34), artiklis 3 „Soodustatud isikud“ on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide liidu kodanike suhtes, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmete suhtes, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega.

2. Ilma et see piiraks vaba liikumise ja elamise õigust, mis asjaomastel isikutel isiklikel alustel võib olla, peab vastuvõttev liikmesriik kooskõlas oma õigusaktidega hõlbustama järgmiste isikute riiki sisenemist ja seal elamist:

- a) muud pereliikmed, sõltumata nende kodakondsusest, kes ei kuulu artikli 2 punkti 2 määratluse alla ja kes on esmase elamisõigusega liidu kodaniku ülalpeetavad või leibkonna liikmed lähteriigis [...]

[...]

Vastuvõttev liikmesriik uurib põhjalikult isiku olukorda ja esitab talle võimaliku sisenemis- või elamiskeelu põhjendused.“

#### *Ühendkuningriigi õigus*

#### Piiride seadus

- 4 UK Borders Act 2007 (2007. aasta piiride seadus, edaspidi „piiride seadus“) artikli 32 lõikes 5 on ette nähtud, et kui isik, kes ei ole Briti kodanik, mõistetakse Ühendkuningriigis süüdi süüteos ja teda karistatakse vähemalt 12-kuulise vangistusega, peab siseminister vastu võtma otsuse selle isiku väljasaatmise kohta.

- 5 Piiride seaduse artiklist 33 nähtub, et sellist kohustust ei teki juhul, kui süüdimõistetu väljasaatmine vastavalt väljasaatmise otsusele:

- „(a) riikuks isiku õigusi, mis tulenevad Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist; või
- (b) riikuks Ühendkuningriigi kohustusi, mis tulenevad 28. juulil 1951 Genfis allkirjastatud pagulasseisundi konventsioonist [(*Recueil des traités des Nations unies*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)); või
- (c) riikuks süüdimõistetu õigusi, mis tulenevad Euroopa Liidu aluslepingutest.“

#### Määrus sisserände kohta

- 6 Immigration (European Economic Area) Regulations 2006 (2006. aasta määrus sisserände kohta (Euroopa Majanduspiirkond)), mida on muudetud aastal 2012 (edaspidi „sisserändemäärus“) ja milles võetakse arvesse 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsust Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), artikli 15A lõikes 4A on nimetatud sättes toodud kriteeriumidele vastaval isikul „Ühendkuningriigis tuletatud elamisõigus“.
- 7 Sisserändemääruse artikli 15A lõike 9 kohaselt ei saa aga isik, kellel oleks üldjuhul tuletatud elamisõigus eelkõige artikli 15A lõike 4A alusel, seda õigust siiski juhul, kui „siseminister on võtnud vastu otsuse [sisserändemääruse artikli 19 lõike 3 punkti b, artikli 20 lõike 1 või artikli 20A lõike 1 alusel]“.
- 8 Sisserändemääruse artikli 20 lõike 1 kohaselt võib siseminister keelduda välja andmast või pikendamast registreerimistunnistust, elamisluba, alalist elamisõigust tõendavat dokumenti või alalist elamisluba või selle tühistada, „kui keeldumine või tühistamine on põhjendatud avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides“.
- 9 Sisserändemääruse artikli 20 lõike 6 kohaselt tuleb selline otsus vastu võtta kooskõlas selle määruse artikliga 21.
- 10 Vastavalt sisserändemääruse artiklile 21A kohaldatakse selle määruse 4. osa muudetud redaktsiooni otsuste suhtes, mis võetakse eelkõige vastu seoses tuletatud elamisõigustega. Nimetatud määruse artikli 21A lõike 3 punkti a alusel kohaldatakse 4. osa nii, nagu „viited „avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu põhjustega õigustatud asjaolule kooskõlas artikliga 21“ viitaksid selle asemel „üldistes huvides olevale asjaolule““.
- 11 Nendest sätetest nähtuvalt on võimalik keelduda tuletatud elamisõiguse andmisest isikule, kellel on tavaliselt elamisõigus ELTL artikli 20 alusel – nii nagu Euroopa Kohus tõlgendas seda 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), – kui see on üldistes huvides.

#### Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 Kolmanda riigi kodanik CS abiellus 2002. aastal Briti kodanikuga. Pärast seda, kui talle oli abielu alusel antud viisa, saabus ta seaduslikult Ühendkuningriiki septembris 2003, loaga jääda riiki kuni 20. augustini 2005. 31. oktoobril 2005 väljastati talle selles liikmesriigis elamiseks tähtajatu elamisluba.
- 13 Sellest abielust sündis Ühendkuningriigis 2011. aastal laps. Väidetavalt on CS Briti kodanikust lapse ainus tegelik hooldaja.

- 14 CS mõisteti 21. märtsil 2012 süüdi kuriteos. Talle määrati sama aasta 4. mail karistuseks 12-kuuline vangistus.
- 15 CS-ile teatati 2. augustil 2012, et tema süüdimõistmise tõttu võidakse ta Ühendkuningriigist välja saata. CS esitas 30. augustil 2012 selles liikmesriigis varjupaigataotluse. Tema taotluse vaatas pädeva siseriikliku asutusena läbi siseminister.
- 16 CS vabastati vanglast 2. novembril 2012 pärast seda, kui oli ära kandnud talle määratud vanglakaristuse, ja 9. jaanuaril 2013 jättis siseminister tema varjupaigataotluse rahuldamata. CS-i Ühendkuningriigist kolmandasse riiki väljasaatmise otsus tehti piiride seaduse artikli 32 lõike 5 alusel. CS vaidlustas selle otsuse, kasutades oma kaebeõigust First-tier Tribunal'is (Immigration and Asylum Chamber) (esimese astme kohus (sisserände- ja varjupaigaküsimuste koda), Ühendkuningriik). Tema kaebus rahuldati 3. septembril 2013 põhjendusel, et tema väljasaatmine rikuks pagulasseisundi konventsiooni, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikleid 3 ja 8 ning aluslepinguid.
- 17 First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (esimese astme kohus (sisserände- ja varjupaigaküsimuste koda)) asus oma otsuses seisukohale, et CS-i väljasaatmise korral ei ole Ühendkuningriigis teisi pereliikmeid, kes võiksid tema lapse eest hoolitseda, mistõttu peaks laps minema emaga kaasa viimase päritoluriiki. Viidates ELTL artiklist 20, mida on Euroopa Kohus tõlgendanud 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), CS-i lapsele seoses liidu kodakondsusega tulenevatele õigustele, otsustas esimese astme kohus, et „Euroopa Liidu kodanikku ei saa Euroopa Liidu territooriumilt kaudselt välja saata, olgu asjaolud millised tahes [...] [ja] sellest kohustusest ei saa teha mingeid erandeid, ka mitte siis [...], kui vanemaid on varem kriminaalkorras karistatud [...] [ning] seetõttu ei ole väljasaatmise otsus käesoleval juhul õiguspärane, sest see rikub lapse õigusi, mis tulenevad ELTL artiklist 20“.
- 18 Siseministrile anti luba esitada apellatsioonkaebus Upper Tribunal'ile (Immigration and Asylum Chamber) (apellatsioonikohus (sisserände- ja varjupaigaküsimuste koda), Ühendkuningriik). Ta leidis, et esimese astme kohus kohaldas CS-i kaebust rahuldades vääralt õigusnormi, eelkõige oma hinnangutes CS-i lapsele ELTL artiklist 20 tulenevatele õigustele, 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsusele Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) ja CS-i tuletatud õigustele. Siseminister märkis ka, et liidu õigus ei takista CS-i tema päritoluriiki välja saatmast, isegi kui sellega jäetaks tema liidu kodanikust laps ilma võimalusest kodaniku staatusega seotud põhilisi õigusi realselt kasutada.
- 19 Neil asjaoludel otsustas Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (apellatsioonikohus (sisserände- ja varjupaigaküsimuste koda)) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas Euroopa Liidu õigusega, iseäranis ELTL artikliga 20 on vastuolus see, kui liikmesriik saadab oma territooriumilt välja liiduvälisesse riiki liidu kodakondsuseta isiku, kes on selle liikmesriigi kodanikust (ja seega liidu kodanikust) lapse vanem ja tegelik hooldaja, kui selle tagajärjel jääks liidu kodanikust laps ilma võimalusest liidu kodanikuna oma põhilisi õigusi realselt kasutada?
  2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis millistel asjaoludel on selline väljasaatmine liidu õiguse kohaselt lubatav?
  3. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis millises ulatuses, kui üldse, omavad teisele küsimusele vastamisel tähtsust direktiivi 2004/38 artiklid 27 ja 28?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

- 20 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tuleb sellest liikmesriigist kolmandasse riiki välja saata kolmanda riigi kodanik, kes on kriminaalkorras süüdi mõistetud teatud raskusastmega süüteo toimepanemise eest, isegi siis, kui ta on selle liikmesriigi kodanikust väikelapse tegelik hooldaja, milles laps elab enda sünnist saadik, ilma et ta oleks kunagi kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kui kavandatud väljasaatmine kohustab seda last liidu territooriumilt lahkuma, jättes ta ilma võimalusest liidu kodanikuna oma põhilisi õigusi realselt kasutada.

### *Liidu kodakondsust puudutavad liidu õigusnormid*

- 21 Kõigepealt tuleb märkida, et direktiivi 2004/38 artikli 3 „Soodustatud isikud“ lõikes 1 on sätestatud, et seda kohaldatakse kõikide liidu kodanike suhtes, kes „liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende [...] pereliikmete suhtes [...]“.
- 22 Sellest nähtub, et nimetatud direktiiv ei ole kohaldatav sellise olukorra suhtes nagu põhikohtuasjas, kus liidu kodanik ei ole kunagi kasutanud enda õigust vabalt liikuda ja on alati elanud liikmesriigis, mille kodanik ta on (vt kohtuotsus, 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, punkt 39). Kui liidu kodanik ei kuulu mõiste „soodustatud isik“ alla direktiivi 2004/38 artikli 3 lõike 1 tähenduses, siis ei kuulu selle mõiste alla ka tema pereliige, sest kõnealuse direktiiviga soodustatud isikute pereliikmetele antud õigused ei kujuta endast nende pereliikmete isiklike õigusi, vaid tuletatud õigusi, mille nad on omandanud tulenevalt soodustatud isiku pereliikmeks olemisest (vt kohtuotsused, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 42; 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 55, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 31).
- 23 Mis puudutab teiseks ELTL artiklit 20, siis on Euroopa Kohtul juba olnud võimalus otsustada, et sellise liidu kodaniku olukorda, nagu CS-i Briti kodanikust laps, kes ei ole kasutanud õigust vabalt liikuda, ei saa siiski ainuüksi sellest asjaolust lähtuvalt samastada puhtalt liikmesriigi sisese olukorraga, see tähendab olukorraga, mis ei ole üheski aspektis seotud mis tahes olukorraga, mis on ette nähtud liidu õiguses (vt kohtuotsused, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 46; 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 61, ning 6.12.2012, O jt, C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, punkt 43).
- 24 Nimelt on CS-i lapsel ühe liikmesriigi kodanikuna vastavalt ELTL artikli 20 lõikele 1 liidu kodaniku staatus, mis on liikmesriikide kodanike põhistaatus ja ta võib seega tugineda selle staatusega kaasnevatele õigustele, sealhulgas ka liikmesriigi vastu, mille kodanik ta on (vt kohtuotsused, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 48; 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 63, ning 6.12.2012, O jt, C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, punkt 44).
- 25 Liidu kodakondsus annab igale liidu kodanikule esmase ja individuaalse õiguse liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada, kui aluslepinguga ja selle rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti (vt selle kohta kohtuotsused, 7.10.2010, Lassal, C-162/09, EU:C:2010:592, punkt 29, ja 16.10.2012, Ungari vs. Slovakkia, C-364/10, EU:C:2012:630, punkt 43).
- 26 Nagu Euroopa Kohus otsustas 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuse Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) punktis 42, on ELTL artikliga 20 vastuolus siseriiklikud meetmed, mille tagajärjel jäävad liidu kodanikud ilma võimalusest kasutada realselt põhilisi õigusi, mida liidu kodaniku staatus neile annab.

- 27 Aluslepingu sätteid liidu kodakondsuse kohta ei anna aga kolmandate riikide kodanikele mingisuguseid autonoomseid õigusi (kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 66, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 34).
- 28 Nimelt ei kujuta võimalikud õigused, mis on kolmandate riikide kodanikele antud aluslepingu liidu kodakondsust puudutavate sätetega, endast nende kodanike isiklike õigusi, vaid liidu kodaniku õigustest tuletatud õigusi. Nende tuletatud õiguste eesmärk ja põhjendatus seisneb tõdemuses, et nende õiguste tunnustamata jätmine võib eelkõige riivata liidu kodaniku liikumisvabadust (kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punktid 67 ja 68, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 35).
- 29 Selles osas on Euroopa Kohus juba tuvastanud, et esineb väga erilisi olukordi, kus vaatamata sellele, et kolmandate riikide kodanike elamisõigust käsitlev teine õigus ei ole kohaldatav ja asjaomane liidu kodanik ei ole kasutanud oma liikumisvabadust, ei saa siiski keelduda andmast elamisluba sellisele kolmanda riigi kodanikule, kes on liikmesriigi kodaniku pereliige, kuna muidu kaotaks liidu kodakondsus oma kasuliku mõju, sest sellise keeldumise tagajärjena on see kodanik tegelikult kohustatud lahkuma kogu liidu territooriumilt, mille tagajärjel jääb liidu kodanik ilma võimalusest kasutada realselt põhilisi õigusi, mida kodanikuks olemise staatus talle annab (vt selle kohta kohtuotsused, 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, punktid 43 ja 44; 15.11.2011, Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punktid 66 ja 67; 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 71; 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 36, ning 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 32).
- 30 Eespool kirjeldatud olukordi iseloomustab asjaolu, et kuigi neid reguleerivad *a priori* liikmesriikide pädevusse jäävad õigusnormid, see tähendab õigusnormid, mis puudutavad väljapoole kõnealuste tuletatud õiguse sätete, mis puudutavad kolmandate riikide kodanike õigust liikmesriiki siseneda ja seal elada olukorras, mis jääb väljapoole tuletatud õiguse sätete kohaldamisala ja mis teatud tingimustel näevad ette sellise õiguse andmise, on need siiski olemuslikult seotud liidu kodaniku liikumis- ja elamisvabadusega, mis tähendab, et nendel kolmandate riikide kodanikel ei saa keelata kasutada õigust siseneda liidu kodaniku elukohaliikmesriiki ja seal elada, sest vastasel korral oleks liidu kodaniku liikumisvabadust riivatud (vt selle kohta kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 72, ning 8.5.2013, Ymeraga jt, C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 37).
- 31 Käesolevas asjas on CS-i lapsel liidu kodanikuna õigus vabalt liikuda ja elada liidu territooriumil ning igasugune selle õiguse piirang kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse.
- 32 Kuid lapse ema, kes on lapse tegelik hooldaja, väljasaatmisega võib kaasneda liidu kodaniku staatusena antud õiguste piiramine, sest laps võib olla *de facto* sunnitud emaga kaasa minema ja seega lahkuma tervelt liidu territooriumilt. See tähendab, et lapse ema väljasaatmine võib jätta lapse ilma võimalusest realselt kasutada põhilisi õigusi, mida liidu kodaniku staatus talle annab.
- 33 Järelikult tuleb tõdeda, et põhikohtuasjas kujunenud olukord võib tähendada, et CS-i laps ei saa talle liidu kodaniku staatusena antud peamisi õigusi tegelikult kasutada ja seega kuulub see olukord liidu õiguse kohaldamisalasse.

*Võimalus kehtestada piiranguid ELTL artiklist 20 tulenevale tuletatud elamisõigusele*

- 34 Ühendkuningriigi valitsus leiab, et kuriteo toimepanemine võib jätta kohtuasja Euroopa Kohtu 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) sõnastatud põhimõtte kohaldamisalast välja. Kui Euroopa Kohus peaks siiski leidma, et see põhimõte on põhikohtuasjas kujunenud olukorras kohaldatav, võib sellele kehtestada piiranguid. Selle kohta väidab Ühendkuningriigi valitsus, et CS otsustati välja saata avaliku korra huvides teatud raskusastmega süüteo toimepanemise tõttu, sest see käitumine kujutab endast selget ohtu selle liikmesriigi

õiguspärasele huvile, nimelt sotsiaalse ühtekuuluvuse ja tema ühiskonna väärtuste järgimisele. Nimetatud valitsus märkis ka, et käesolevas asjas on Court of Appeal (England & Wales) (Criminal Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (kriminaalkollegium), Ühendkuningriik) otsuses, millega ta jättis rahuldamata CS-i kaebuse talle vangistuse määramise kohta, ära näidanud tema poolt toime pandud süüteo raskusastme.

- 35 Sellises olukorras märgib Ühendkuningriigi valitsus, et direktiivi 2004/38 artiklid 27 ja 28 annavad liikmesriikidele võimaluse saata liidu kodanik enda territooriumilt välja, seda eriti juhul, kui viimane on toime pannud kuriteo. Kuid see, et ette ei ole nähtud võimalust kehtestada piiranguid ELTL artiklist 20 otseselt tulenevale tuletatud elamisõigusele ja teha otsust riigist väljasaatmise kohta, tähendab, et liikmesriik ei saa välja saata sellises teos süüdimõistetud kolmanda riigi kodanikku, kui viimane on liidu kodanikust lapse vanem, kelle laps elab liikmesriigis, mille kodanik ta on. Sellisel juhul on liikmesriigi territooriumilt väljasaatmise eest ette nähtud kaitse tase kõrgem kolmanda riigi kodaniku, kellel on tuletatud elamisõigus, kui liidu enda kodanikul puhul. Järelikult peab liikmesriigil olema õigus teha erand ELTL artiklist 20 tulenevast tuletatud elamisõigusest ja saata oma territooriumilt välja kolmanda riigi kodanik, kui viimane on toime pannud teatud raskusastmega kuriteo, isegi siis, kui see tähendab, et ka tema laps peab lahkuma liidu territooriumilt, tingimusel et selline otsus on proportsionaalne ja selles järgitakse põhiõigusi.
- 36 Tuleb märkida, et ELTL artikkel 20 ei mõjuta liikmesriikide võimalust tugineda erandile, mis on seotud eelkõige avaliku korra säilitamise ja avaliku julgeoleku kaitsmisega. Sellegipoolest, kuna CS-i olukord kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse, tuleb tema olukorra hindamisel arvesse võtta õigust era- ja perekonnaelu austamisele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 7; seda harta artiklit tuleb tõlgendada koosmõjus harta artikli 24 lõikes 2 tunnustatud kohustusega seada esikohale lapse huvid (vt selle kohta kohtuotsus, 23.12.2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punktid 53 ja 54).
- 37 Ühtlasi tuleb meenutada, et liidu kodanike või nende pereliikmete elamisõigusest tehtava erandi põhjendamisel tuleb mõisteid „avalik kord“ ja „avalik julgeolek“ tõlgendada kitsalt, nii et nende ulatust ei saaks määrata iga liikmesriik ühepoolset, ilma liidu institutsioonide kontrollita (vt selle kohta kohtuotsused, 4.12.1974, *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, punkt 18; 27.10.1977, *Bouchereau*, 30/77, EU:C:1977:172, punkt 33; 29.4.2004, *Orfanopoulos ja Oliveri*, C-482/01 ja C-493/01, EU:C:2004:262, punktid 64 ja 65; 27.4.2006, komisjon *vs.* Saksamaa, C-441/02, EU:C:2006:253, punkt 34, ning 7.6.2007, komisjon *vs.* Madalmaad, C-50/06, EU:C:2007:325, punkt 42).
- 38 Euroopa Kohus on ka selgitanud, et mõiste „avalik kord“ eeldab igal juhul lisaks ühiskondliku korra häirimisele ehk igasugusele seaduserikkumisele ka seda, et esineb tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.
- 39 Mõiste „avalik julgeolek“ kohta tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et see hõlmab nii liikmesriigi sisejulgeoleku kui ka välisjulgeoleku ja et järelikult võib avalikku julgeolekut mõjutada oluliste institutsioonide ja avalike teenuste toimimise kahjustamine ning oht rahvastiku säilimisele, samuti välissuhete raske häirimise oht või oht rahvaste rahumeelsele koosseksisteerimisele või militaarhuvide kahjustamine (vt selle kohta kohtuotsused, 23.11.2010, *Tsakouridis*, C-145/09, EU:C:2010:708, punktid 43 ja 44, ning 15.2.2016, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punktid 65 ja 66). Euroopa Kohus on ka otsustanud, et võitlus narkootiliste ainetega grupiviisilise kaubitsemisega seotud kuritegevuse (vt selle kohta kohtuotsus, 23.11.2010, *Tsakouridis*, C-145/09, EU:C:2010:708, punktid 45 ja 46) või terrorismi vastu (vt selle kohta kohtuotsus, 26.11.2002, *Oteiza Olazabal*, C-100/01, EU:C:2002:712, punktid 12 ja 35) kuulub avaliku julgeoleku mõiste alla.
- 40 Sellises olukorras tuleb nentida, et kui väljasaatmise otsuse aluseks on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine oht avalikule korrale või avalikule julgeolekule tulenevalt kuritegudest, mille on toime pannud kolmanda riigi kodanik, kes on liidu kodanikest laste ainus hooldaja, võib selline otsus olla kooskõlas liidu õigusega.

- 41 Sellist järeldust ei saa aga isiku varem toimepandud kuritegude põhjal teha automaatselt. Siseriiklik kohus peab selleks hindama konkreetse juhtumi vahetuid ja tähtsust omavaid asjaolusid, võttes seejuures arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, lapse huve ja põhiõigusi, mille järgimist Euroopa Kohus tagab.
- 42 Hinnangu andmisel tuleb arvesse võtta ka asjaomase isiku isiklikku käitumist, asjaomase liikmesriigi territooriumil elamise kestust ja õiguslikku iseloomu, toimepandud süüteo iseloomu ja raskust, isiku tänast ühiskonnaohtlikkuse taset, asjaomase lapse vanust ja tervislikku seisundit ning tema perekondlikku ja majanduslikku olukorda.
- 43 Käesolevas asjas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vastavalt põhikohtuasjas vaidlusalustele õigusnormidele peab siseminister tegema väljasaatmise otsuse isiku suhtes, kes ei ole Briti kodanik ja kes on mõistetud süüdi süüteo ning keda on karistatud vähemalt 12-kuulise vangistusega, välja arvatud juhul, kui see otsus „rikuks süüdimõistetud õigusi, mis tulenevad liidu aluslepingutest“.
- 44 Seega näib, et nende õigusnormidega kehtestatakse süstemaatiline ja automaatne seos asjaomase isiku süüdimõistva kohtuotsuse ja tema suhtes kohaldatava väljasaatmismeeetme vahel, või igal juhul eksisteerib eeldus, mille kohaselt tuleb asjaomane isik Ühendkuningriigist välja saata.
- 45 Siiski, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 40–42, ei saa ainuüksi isiku poolt varem toimepandud kuriteod iseenesest põhistada väljasaatmise otsust, mis võib võtta CS-i lapselt võimaluse liidu kodaniku staatusega antud peamisi õigusi tegelikult kasutada.
- 46 Käesoleva kohtuotsuse punktis 40 toodud järeldusi arvestades peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt kindlaks tegema, kas CS-i käitumine või tema toime pandud süütegu kujutab endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu mõnele ühiskonna või vastuvõtva liikmesriigi põhihuvile, mille tõttu võiks väljasaatmine Ühendkuningriigist kas avaliku korra või avaliku julgeoleku kaitsmiseks olla põhjendatud.
- 47 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama esiteks seda, kui ohtlik on ühiskonnale süütegu, mille CS toime pani, ja teiseks võimalikke tagajärgi, mida see süütegu võib tekitada asjaomase liikmesriigi avalikule korrale või avalikule julgeolekule.
- 48 Selle kaalumise raames peab eelotsusetaotluse esitanud kohus ka arvesse võtma põhiõigusi, mille järgimise Euroopa Kohus tagab, eelkõige õigust era- ja perekonnaelu austamisele, nagu see on sätestatud harta artiklis 7 (vt selle kohta kohtuotsus, 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, punkt 52), ning tagama proportsionaalsuse põhimõtte järgimise.
- 49 Käesolevas kohtuasjas tuleb asjaomaste huvide kaalumisel arvesse võtta lapse huve. Eraldi tuleb tähelepanu pöörata tema vanusele, olukorrale asjaomases liikmesriigis ja tema sõltuvusele oma vanemast (vt selle kohta, Euroopa Inimõiguste Kohus, 3.10.2014, Jeunesse vs. Madalmaad, CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, § 118).
- 50 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tuleb sellest liikmesriigist kolmandasse riiki välja saata kolmanda riigi kodanik, kes on kriminaalkorras süüdi mõistetud, isegi siis, kui ta on selle liikmesriigi kodanikust väikelapse tegelik hooldaja, milles laps elab enda sünnist saadik, ilma et ta oleks kunagi kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kui selle isiku väljasaatmine kohustaks seda last liidu territooriumilt lahkuma, jättes ta ilma võimalusest liidu kodanikuna oma põhilisi õigusi reaalselt kasutada. Siiski võib liikmesriik erandlike asjaolude esinemisel teha väljasaatmise otsuse tingimusel, et see põhineb kolmanda riigi kodaniku isiklikul käitumisel, mis peab kujutama endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu mõnele selle liikmesriigi ühiskonna põhihuvile, ja seejuures võetakse arvesse erinevaid olemasolevaid huve; seda peab kontrollima siseriiklik kohus.



## Kohtukulud

- 51 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

**ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tuleb sellest liikmesriigist kolmandasse riiki välja saata kolmanda riigi kodanik, kes on kriminaalkorras süüdi mõistetud, isegi siis, kui ta on selle liikmesriigi kodanikust väikelapse tegelik hooldaja, milles laps elab enda sünnist saadik, ilma et ta oleks kunagi kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kui selle isiku väljasaatmine kohustaks seda last Euroopa Liidu territooriumilt lahkuma, jättes ta ilma võimalusest liidu kodanikuna oma põhilisi õigusi realselt kasutada. Siiski võib liikmesriik erandlike asjaolude esinemisel teha väljasaatmise otsuse tingimusel, et see põhineb kolmanda riigi kodaniku isiklikul käitumisel, mis peab kujutama endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu mõnele selle liikmesriigi ühiskonna põhihuvile, ja seejuures võetakse arvesse erinevaid olemasolevaid huve; seda peab kontrollima siseriiklik kohus.**

Allkirjad